

В СУ „Отец Паисий“ – гр. Самоков ежегодно се реализират редица мерки и дейности за превенция на ранното напускане на училище

Ранното напускане на училище представлява един от най-сериозните проблеми пред българската образователна система. То е свързано с честите отсъствия на учениците, недостатъчната ангажираност към учебния процес, социално-икономически затруднения и други битови и етнически фактори, които възпрепятстват успешното завършване на образованието. Въпреки, че в СУ „Отец Паисий“ – гр. Самоков подобни случаи са единични и се дължат на семейно negliжиране на образователния процес, както ценност, училището разработва мерки и изпълнява дейности за превенция на ранното напускане на училище. Като отделна програма, според конкретните изисквания на ЗПУО за минали години или, като част от стратегията за развитие на училището, се разписват подобни мерки, с цел е да се намали риска от отпадане на учениците чрез системни, целенасочени и координирани действия.

Всички мерки са насочени към създаване на условия за редовно посещаване на училище, активно участие в учебния процес и успешна социална реализация на учениците. Също и към ритуализация на училищния живот, към включване в различни каузи и доброволчески инициативи. Предвидени са дейности както за превенция, така и за подкрепа и реинтеграция на вече отпаднали ученици. Разписани са конкретни отговорности за изпълнение на дейностите, за да се осигури ефективно взаимодействие между училището, семейството и институциите.

Анализ на причините за отпадане от училище

Ефективната превенция започва с идентифициране и анализиране на причините, които водят до отсъствия и отпадане от училище. Идентифицирали сме няколко основни групи фактори.

Социално-икономически причини - бедността и ниските доходи на семействата. Много родители не могат да осигурят необходимите средства за учебници, учебни пособия, облекло и храна. В резултат на това образованието често остава на заден план спрямо ежедневно оцеляване. Понякога учениците са принудени да участват в издръжката на семейството чрез трудова дейност или грижи за по-малки братя и сестри и възрастни членове на домакинството. Тези обстоятелства ограничават възможността им да посещават редовно училище и увеличават риска от отпадане.

Образователни причини - група фактори са свързани с учебния процес са:

- затруднения при усвояването на учебното съдържание;
- ниска мотивация за учене;
- липса на интерес към учебните дейности;
- конфликти със съученици;
- отсъствие по „медицински“ причини, когато в действителост учениците не са болни;
- натрупване на учебни пропуски.

Когато учениците не получават своевременно подкрепа, тези затруднения постепенно водят до отпадане.

Семейни и етнокултурни фактори - значително влияние оказва и семейната среда. Ниското образователно равнище на родителите, безработицата, непълните семейства и недостатъчната ангажираност към образованието на децата увеличават риска от отпадане. При някои групи влияние оказват и културни традиции като ранните бракове и ранното поемане на семейни отговорности. Поради това с мерките се акцентира върху необходимостта от интеркултурен подход и активно включване на родителите в образователния процес.

Основни мерки за превенция, насочени към ранно откриване на риска и своевременно предприемане на действия.

Училището поддържа постоянна връзка с институциите и местната власт за проследяване статута на учениците. При необходимост се осъществяват посещения по домовете на деца в риск и това се регистрира в ИСРМ. В информационните системи своевременно се отразяват всички промени, свързани със записване, преместване или напускане на образователната система.

Идентифициране на учениците в риск

В началото на всяка учебна година класните ръководители и психологът извършват оценка на учениците, които са изложени на риск от отпадане. Създава се регистър на децата в риск и се формират екипи за подкрепа според конкретните потребности.

Особено внимание се отделя на учениците:

- с обучителни затруднения;
- с поведенчески проблеми;
- със социално-икономически затруднения.

За всеки случай се разработва индивидуален подход и план за работа.

Индивидуална подкрепа

Класните ръководители, учителите и училищният психолог провеждат индивидуални консултации с учениците в риск. Осигуряват се възможности за личностна изява, участие в извънкласни дейности и развитие на силните страни на всяко дете.

В прогимназиален етап се поставя акцент върху:

- гражданското образование;
- здравното образование;
- професионалното ориентиране;
- ученическото самоуправление.

Мерки, които училището прилага за приобщаване на учениците:

1. Приобщаване чрез участие в училищния живот

- „Всеки ученик има роля“
- Дежурни по клас и училище.
- Ученически медиатори.
- Помощници на учителя при организиране на дейности.
- Отговорници за библиотеката, спортните дейности или училищния сайт.

Ученически инициативи

- Ден на талантите.
- Ден на професиите.
- Ученически базари и благотворителни кампании – Коледен и Великденски
- Конкурси за рисунка, есе, фотография и презентация.

2. Приобщаване чрез интереси и таланти

- Клубове по интереси:

- * Театрално студио.
- * Танцов клуб.
- * Вокална група.
- * Клуб „Млад психолог“.
- * Екоклуб.
- * Клуб по роботика и технологии.
- * Спортни клубове.

- „Открий моя талант“ - Всяко дете представя свое умение пред класа или училището: рисуване; пеене; спорт; фотография; занаяти; чужди езици и др.

3. Приобщаване чрез подкрепяща среда:

- Седмица на добрите дела: учениците изпълняват малки мисии: **помощ на съученик; помощ на възрастен човек; доброволчество; грижа за училищната среда.**
- **Кутия за споделяне:** Поставяне на кутия за мнения, предложения и притеснения на учениците.

- **Кръг на доверието:** Веднъж месечно класът провежда разговор с психолога/ педагогическия съветник за: отношенията между учениците; проблемите в класа; успехите и трудностите.

4. Приобщаване на ученици в риск

- Система „Приятел-помощник“: На ученик в риск се определя съученик-наставник.

- **Индивидуални срещи;**

- **Редовни разговори между: ученик; класен ръководител; психолог; родител.**

- **Табло „Моите успехи“:** с постиженията на учениците: подобрена посещаемост; активно участие; добро поведение; учебен напредък.

5. Приобщаване чрез работа с родителите - Родители в класната стая: представят професията си, своето хоби, житейския си опит.

- **Семейни празници:**

* Ден на семейството.

* Спортен празник „Родители срещу ученици“.

* Коледни и пролетни работилници.

- **Училище за родители:** кратки срещи по теми за мотивация за учене, безопасен интернет, управление на поведението, емоционална подкрепа на децата.

6. Приобщаване чрез интеркултурно образование.

- „**Да се опознаем**“: учениците представят традиции, празници, обичаи, кухня, музика на различни етнически групи.

- **Фестивал на културите:** всяка паралелка представя определена държава или култура.

7. Приобщаване чрез доброволчество - засаждане на дръвчета, почистване на паркове, посещение на домове за възрастни хора, кампании за събиране на книги и играчки, благотворителни инициативи.

8. Приобщаване чрез емоционална интелигентност

- **Час на класа „Аз и моите емоции“** – самоуважение, приятелство, толерантност, справяне с гнева, разрешаване на конфликти.

- **Игра „Комплимент за съученик“** - всеки ученик получава положителна обратна връзка от съучениците си.

- **Добри практики за ученици с риск от отпадане:** домашни посещения при необходимост, личен план за подкрепа, безплатни занимания по интереси, менторство от учител или по-голям ученик, включване в ученическия съвет, поощряване на всяко малко постижение, разговори с родителите.

Работа с родителите

Програмата разглежда родителите като ключови партньори в процеса на превенция. Предвиждат се разнообразни форми за сътрудничество, които надхвърлят традиционните родителски срещи.

Основните насоки са:

- изграждане на доверие между училище и семейство;
- споделяне на отговорности;
- включване на родителите в училищния живот;
- повишаване на родителския капацитет за подкрепа на децата.

При необходимост се предоставя материална помощ на нуждаещи се семейства чрез осигуряване на учебници, учебни помагала и дрехи.

Ученическо самоуправление

Съществено място в програмата заема ученическият съвет. Чрез различни форми на самоуправление учениците участват активно в училищния живот, защитават своите права и изпълняват своите задължения.

Основните цели на ученическото самоуправление са:

- развитие на гражданска активност;
- формиране на социални умения;
- изграждане на отговорност и самоконтрол;
- насърчаване на активното участие в училищните дейности.

Организирант се базари, презентации, инициативи и разнообразни извънкласни дейности, които повишават мотивацията и чувството за принадлежност към училищната общност.

Партньорство с институциите

Училището работи съвместно с:

- отдел „Закрила на детето“;
- МКБППМН;
- Детска педагогическа стая;
- районната администрация;
- социалните служби;
- местната власт.

Когато предприетите училищни мерки не дават резултат, се изготвят уведомителни писма и доклади до компетентните институции за предприемане на допълнителни действия по закрила на детето.

Контрол върху отсъствията и реинтеграция на отпаднали ученици

Контрол на посещаемостта

Важен елемент от програмата е механизмът за контрол на отсъствията. Той има за цел своевременно установяване на проблемите и предприемане на мерки преди да се стигне до отпадане.

Учителите са задължени:

- да отразяват коректно отсъствията;
- да провеждат консултации с учениците;
- да информират класните ръководители за рискови случаи.

Класните ръководители:

- следят броя на отсъствията;
- уведомяват родителите;
- изготвят месечни справки и доклади.

Ръководството на училището осъществява постоянен контрол върху документацията и координира действията на педагогическите специалисти.

Реинтеграция на отпаднали ученици

Програмата предвижда и мерки за връщане на отпадналите ученици в образователната система. Те включват:

- издирване и идентифициране на отпаднали ученици;
- работа със семействата;
- информационни кампании;
- допълнителни обучения и консултации;
- индивидуални програми за наваксване на пропуснатия материал;
- подкрепа за ученици, за които българският език не е майчин;
- интеркултурно образование;
- адаптиране на училищната среда към потребностите на ученика.

Особено внимание се обръща на талантивите деца от социално уязвими семейства чрез предоставяне на материали и условия за развитие на техните способности.

Мерките за превенция на ранното напускане на училище представлява цялостна система от мерки, насочени към ранно откриване на риска, ограничаване на отсъствията и задържане на учениците в образователната система. В СУ „Отец Паисий“ – гр. Самоков, поставяме акцент върху индивидуалния подход, активното партньорство с родителите, междуинституционалното сътрудничество и създаването на приобщаваща училищна среда.

Успешното изпълнение на мерките предполага ангажираност на всички участници в образователния процес – ученици, родители, учители, училищно ръководство и външни институции. Чрез системна работа и навременна подкрепа се създават условия за намаляване на риска от отпадане и за осигуряване на равен достъп до качествено образование за всяко дете.